KAMUSAL ALAN ÜZERİNE

DENİZ DOKGÖZ
FERHAT HACIALİBEYOĞLU
ALİ KILIÇ
DUYGU KANIK
KAMURAN ÖZTEKİN
ŞEN YÜKSEL
SERPİL MUALLAOĞLU
NEZİH R. AYSEL
NESLİNUR HIZLI ERKILIÇ
NÜSHET AK
PINAR ERKAN BURSA
RİFAT GÖKHAN KOÇYİĞİT
İREM USLU
SERHAT ULUBAY
REYYA KALAY YÜZEN
FERİDE ÖNAL

TMMOB MİMARLAR ODASI
BAKIRKÖY TEMSİLCİLİĞİ

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi
Trakya (Bakırköy) Büyükkent Bölge Temsilciliği Yayını
KAMUSAL ALAN ÜZERİNE

İstanbul, Mayıs 2022
ISBN 978-605-01-1521-5

Editör / Feride Önal
Kitap Tasarımı / Cem Günübek

Baskı
Tekin Ozalit Baskı ve Reklam Sanayi Dış Ticaret A. Ş.
İkitelli Organize Sanayi Bölgesi, İmsan Sanayi Sitesi
E Blok, No: 2 Küçükçekmece / İstanbul
(0212) 696 53 00
info@tekinozalit.com
www.tekinozalit.com
Sertifika No: 49166

© Copyright: 2022 - TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi
Trakya (Bakırköy) Büyükkent Bölge Temsilciliği

Bu kitabın her hakkı saklı olup, tümünün ya da bölümlerinin fotokopi, ofset, elektronik, teksir ya da başka yollarla çoğaltılması ancak TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Trakya (Bakırköy) Büyükkent Bölge Temsilciliği'nin yazılı onayıyla olabilir.

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi
Trakya (Bakırköy) Büyükkent Bölge Temsilciliği

Sakızağacı, Şinasi Gürünlü Sk. No:21,
34142 Bakırköy/İstanbul
(0212) 543 23 68
info@mimarbkoy.org
www.mimarbkoy.org

KAMUSAL ALAN ÜZERİNE

DENİZ DOKGÖZ
FERHAT HACIALİBEYOĞLU
ALİ KILIÇ
DUYGU KANIK
KAMURAN ÖZTEKİN
ŞEN YÜKSEL
SERPİL MUALLAOĞLU
NEZİH R. AYSEL
NESLİNUR HIZLI ERKILIÇ
NÜSHET AK
PINAR ERKAN BURSA
RİFAT GÖKHAN KOÇYİĞİT
İREM USLU
SERHAT ULUBAY
REYYA KALAY YÜZEN
FERİDE ÖNAL

TMMOB MİMARLAR ODASI
BAKIRKÖY TEMSİLCİLİĞİ

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Mustafa Fazlıoğlu 7

Giriş
Ömer Mutlu 9

Mimarlık Eğitiminde Özdeneyim Alanı Olarak Öğrenci Yarışmaları
Deniz Dokgöz / Ferhat Hacıalibeyoğlu 14

Kıyı Dönüşümlerinde Yeni Paradigmalar; Kıyı Bölgesinde Yer Alan Kamu Alanlarının Yeni Paradigmalardaki Rolü ve Önemi: Florya-Ataköy Kıyı Bandı
Ali Kılıç 24

Sanayileşme Sürecinde Yitirilen Kimlik: Kıyı Kentinden Kara Kentine İzmit
Duygu Kanık / Kamuran Öztekin 48

Hatay Valilik Binası'nın Kültürel Süreklilik Bağlamında İncelenmesi
Şen Yüksel 68

Pandemi Öncesi ve Sonrasında Sokak Kavramı
Serpil Muallaoğlu 88

Yaşanmışlıklar Üzerinden Dönüşen Bir Mahalle'ye Bakış
Feneryolu İş Bankası İkramiye Evleri
Nezih R. Aysel 102

Boşluğun Hikayesi: Dönüşen Bir Mahallede Gündelik Hayat ve Açık Alanlar Üzerine
Neslinur Hızlı Erkılıç 118

Mahalle (Kaleiçi)
Nüshet Ak 142

Tarihte Meydanlara Bir Bakış: Meydanlar Neden Var, Neden Yok
Pınar Erkan Bursa 160

Bir Disiplin Olarak Mimarlık Felsefesinin Epistemolojik Temelleri
Rifat Gökhan Koçyiğit 168

Bir Düşünce Pratiği Mefhumu Olarak "Korumak ya da Korumamak, İşte Bütün Mesele Bu" mu?
İrem Uslu 186

Bakırköy Meydanına Dair Bir Sorgulama
Serhat Ulubay / Reyya Kalay Yüzen 210

Yapı Adası Ölçeğinde Kenti Yeniden Düşünmek
Feride Önal 222

MİMARLIK EĞİTİMİNDE ÖZDENEYİM ALANI OLARAK ÖĞRENCİ YARIŞMALARI

Deniz Dokgöz *Mimar* - Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi
Ferhat Hacıalibeyoğlu *Mimar* - Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi

Yarışma kavramının doğası, rekabet unsurunu içinde barındıran üstünlük kurma eylemidir. Bu eylem biçiminin mimarlık alanındaki karşılığı ise rekabet ve üstünlük kurma biçimini de bünyesinde barındıran bir alan/yapı için düzenlenen, yönetmeliklerle tanımlı, jüri ve şartname kurgusuna sahip nitelikli proje elde etme süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama içerisinde mimarlık yarışmaları salt uygulanabilir bir tasarım seçme kriterleri üzerinden değil mimarlık alanında yeni, özgün söz söyleyen tasarımları da mimarlık kamuoyuna sunması açısından önemli mecralardır. Mimarlık yarışmalarında şartnameler, soru ve yanıtlar, mimari açıklama raporları, jüri raporları, yarışmaya katılan projeler, belge niteliği taşıyan bilgi aktarım araçları olarak öne çıkar.

Mimarlıkta Yarışma Olgusu

Mimarlık yarışmalarının Türkiye ve dünya genelindeki gelişim sürecine baktığımız zaman, nitelikli iş elde etme yönteminin dışında mimarların fikirlerini özgürce ifade edebildikleri, tüm süreçleri ile birlikte ele alındığında verimli bir mesleki platform olduğunu söylemek mümkündür. Yarışmaların tanımladığı bu mesleki platformun "inşa etme" eylemi dışında mimarlığa dair "söz söyleme" edinimini Lipstad; "Experimental Tradition: Essays on Competition in Architecture" adlı eserinde "karşıt fikirlerin ve uzlaşmaz çözümlerin çarpıştığı savaş alanları, sınırları görünmeyen dev tasarım stüdyoları" olarak tanımlar.[1] Mimarlık yarışmalarının mimari tasarım sürecine dair üretim mantığının "söz söyleme" unsurunu Mark Wigley ise "Mimarlar inşaatçı değildir. Somut nesneler üretmezler. Nesnelerle ilgili söylem üretirler." sözleri ile açıklar.[2] Bu noktada yarışmalar yolu ile "söz söyleme" eyleminin tasarım adına "fikirler" üretmek olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum "yarışma mimarlığı" olarak tanımlanan mimarlık üretiminin, konvansiyonel mimarlık üretimlerine göre yerinin yeniden konumlanmasını sağlar. Aslolan "fikirdir" ve bu durum yarışma üzerinden gerçekleştirilen üretimlerin gücünü gösterir. Yarışmalarda ortaya konulan fikrin özgür ve serbest düşünce alanlarından kente ve mimarlığa dair söylemleri içermesi mevcut üretim pratikleri dışında düşünme kanallarının da varlığına işarettir.

Türkiye'de Öğrenci Yarışmaları

Türkiye'de mimarlık alanındaki öğrenci yarışmalarının tarihçesi incelendiğinde, ilk öğrenci yarışmasının TMMOB Mimarlar Odası tarafından 1983 yılında açılan "Cumalıkızık Köyü / 2007 Yılı İçin Öneriler" ve Ağa Han Vakfı-TBMM Mimarlar Odası işbirliği ile açılan "Yaşam, Mekan, Zaman" konulu yarışmalar olduğu görülmektedir. Jüri üyeliklerini Mehmet Adam, Ali Artun, Doğan Kuban ve Sibel Bozdoğan'ın yaptığı "Yaşam, Mekan, Zaman" yarışmasının ilk

1. Sayar, Y. (2004). "*Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme*", Mimarlık, 320, 29-36.
2 . Çağlar, N. (2013). *"Mimarlık Yarışmaları İyi Şeyler (mi)dir?"*, Dosya 31, 4-7.

öğrenci yarışmalarından biri olmasının yanı sıra yarışmanın sonuçlanmasının ardından jüri üyesi Mehmet Adam'ın yarışma ile ilgili kaleme aldıkları, bu yarışmanın literatürdeki önemini güçlendirecek tespitleri içermektedir. Jüri Üyesi Adam, yarışma raporunun kendi raporu olmadığından hareketle yarışma üzerinden görüşlerini sıraladığı yazısında günümüze ışık tutacak saptamalarda bulunmaktadır. Yarışma konusu üzerinden tespitlerini ileten Adam; zaman, mekan ve yaşama ilişkin olarak düzenlenen yarışmanın iki eksen üzerinden tartışılabileceğini söylemektedir. Tarihçi izleği olarak adlandırabileceğimiz birinci yolun, zaman, mekan ve yaşam kavramlarının yorumlarının yansıdığını düşündüğü ürünleri toplamak ve sonra bunlardaki imgelerden geri giderek onların ardındaki yorumlara ulaşmak ve 1983'te mimarlık öğrencilerinin zaman, mekan, yaşam yorumları bunlarmış demek olduğunu savlar. Ama yarışmanın amacının tarihsel bir saptama olmadığından hareketle içinde yaşadığımız zamanı etkileyebilecek farklı yorumların varlığını sergileyebilecek ve bunların tümü sonunda bugün (1983) sürdürülmekte olan mimarlık eğitimi içerisinde bir tartışma ortamı oluşturarak, tartışılamayan şeyleri gündeme getirmek olduğunu belirtir. Başka bir deyişle yaşananın tarihselleşmesini kronolojik olarak beklemeden doğru yorumlamasını yapabilmek ve müdahale yollarını araştırmak için bir dürtünün amaçlanan olduğunu belirtmektedir.[3] Adam yarışmanın amacını ise; mimarlık okullarında gerçekleşen eğitimin bugünkü (1983) mimarlık pratiğini sürdürecek mimarların o pratik için gerekli becerilerde donatılmasını sağladığını belirterek, o pratiğe alternatif ve hatta "mimarlık pratiği" dışında pratiklerin söz konusu olup olamayacağının da araştırılmasını sağlayacak bir ortamın var olması gerekliliğini tariflemektedir.[4] Gerçekleştirilen bu tarif mimarlık yarışmaları üzerine söylenebilecek genel düşünce biçimini ifade etmesi açısından önemlidir. Mimarlık eğitiminin ustaçırak sürecinden başlayan ve inşa etme eylemi üzerine genel yapısını sürdüren kurgusunun, düşünceye ve söz söylemeye işaret eden yanının vurgulandığı kırılma süreci olarak yarışmaların tarif edilmesi bu noktaya temellendirilebilir.

3. Adam, M. (1983) *"Yaşam, Mekan, Zaman İzlenimler"*, Mimarlık, 196, 33-36.

4 . Adam, M. (1983) *"Yaşam, Mekan, Zaman İzlenimler"*, Mimarlık, 196, 33-36.

1980'li yıllarda düzenlenmeye başlayan öğrenci yarışmalarının konu ve içeriklerine bakıldığında, düzenlenme amaçlarının mimarlık öğrencilerini belirli konularda duyarlı hale getirme, yapı elde etme süreçlerinin dışında kalan mimarlığın entelektüel birikim ile ilişkisini güçlendirmeye yönelik olduğu görülmektedir.[5] Bu durum öğrenci yarışmalarının profesyonel yarışmalardan farklı bir ele alış ile kurgulandığını gösterir. 1990'lı yıllar ile birlikte yarışmayı düzenleyen aktörlerin çeşitlenmesi, özel sektörün malzeme odaklı firmalarının ürün skalasını tanıtma ve kullanımına dönük çabaları öğrenci yarışmalarının çerçevesini de değiştirir. Öğrenci yarışmalarını geleneksel hale getirip kurumsal kimliği ile bütünleştirmeye çalışan bu yarışmalar ara ara aksamış olsa da günümüze kadar bu çizgide devam eder. Tam da bu noktada özel sektörün elinde yeniden "inşa" eylemi üzerine kurgulamaya başlanan öğrenci yarışmalarının, "söylem" üzerinden gerçekleştirilmesi beklenen tartışma ortamının uzağında, ağırlıkla yapma eylemi çerçevesinde etkinlik gösterdiği izlenmektedir. Ancak yakın dönemde "inşa" odaklı yaklaşımların yerini kavram ve fikir odaklı düşünsel süreçleri var eden, sorgulama ve eleştiriyi barındıran "söylem" odaklı kavrama biçimlerine de dönüştüğü gözlenmektedir.

TMMOB Mimarlar Odası'nın farklı şubeleri tarafından belirli dönemlerde düzenlenen yarışmalar; bu kapsamda kent ve çevre bilinci oluşturmaya yönelik sorgulama temelli yaklaşımları ile "öğrenci yarışması" olgusunu doğru bir biçimde temsil edebilmesi anlamında önemli bir yerde konumlanmaktadır. Mimarlık ve toplum ilişkileri özünde, mimarlığın dönüştürücü gücüne dair söylemler barındırması; Mimarlar Odası'nın toplumla mimar ilişkisini güçlendirme, mimarlıkta kamu yararına düşünsel zemin hazırlama, tartışmaya açma, kent ve kentli için önem taşıyan alanlar için öğrencilerin düşünce stratejileri/metodolojileri geliştirmeyi sağlayabilme gücü de öğrenci yarışmalarının göz ardı edilemeyecek gücünü ortaya koyar.[6]

5. Köknar, S.A. (2013). *"Türkiye'de Öğrenci Yarışmaları"*, Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s.116-122, İstanbul: Scala Matbaa/Arkitera Mimarlık Merkezi.

6 . Bayraktar, N. (2010). *"Mimarlığın Toplumsallaştırılması" Sürecinde Bir Araç Olarak Öğrenci Proje Yarışmaları*, Mimarlık, 351, 22-24.

Son yirmi yıllık periyotta artan öğrenci yarışmaları genel olarak sınıflandırılmaya çalışılırsa, stüdyo üretimlerini temel alan öğrenci yarışmaları ve bağımsız yarışmalar olarak iki kategoride değerlendirmek mümkündür. Stüdyo üretimlerini temel alan öğrenci yarışmaları olarak öne çıkan yarışmalar dönemsel stüdyo projelerinin yarıştığı Mimed, İzmir SMD Öğrenci Bitirme Projesi Ödülleri ve 25 yıllık süreklilik arz eden diploma projelerinin yarıştığı Archiprixtir. Üç yarışmanın da kurgusu itibari ile öğrencilerin stüdyo üretimlerinin yarıştırıldığı, "ödül programı" bağlamında ele alınan seçkici yarışmalar olduğunu söylemek olasıdır. Stüdyo üretimleri ile doğrudan ilişkisi olan bu yarışmalar hem öğrencilerin hem de eğitim kurumlarının birbirleriyle göreceli ilişki kurabildikleri, farklı eğitim kurumlarının stüdyo süreç ve sonuçlarının tartışılabildiği, kıyaslanabildiği, barındırdığı yaklaşım çeşitliği ile ülke mimarlık eğitiminin değer sistemlerini sorgulaması açısından önemli verileri bünyesinde barındırmaktadır. Türkiye'deki stüdyo süreçlerine dair üretimler ve yaklaşımlara dair bütüncül bir okumanın yapılabildiği bu yarışmalar dönemin mimarlık eğitimi panoramasını yansıtması açısından da değerli bir arşiv olma durumu taşır.[7] Yanı sıra yarışmaların kurumsal bir kimlik bünyesinde gelenekselleşmesi, görünürlük potansiyelleri taşıması, teşvik edici rolü stüdyo süreçlerinin işleyişinde tasarım problemlerinin veriliş ve kavranma biçimlerini, fikirlerin ve kavramsal yaklaşımların ifade-aktarılma düzeylerinin görünürlüğü mimarlık eğitimine kattığı önemli bileşenlerdir.[8] Özellikle Archiprix yarışmasının yarışmaya katılan tüm öğrenci projelerini, şartnameyi ve jüri raporlarını barındıran bir yayın ile ilk defa belgelemesi mimarlık hafızası adına da önemli bir kazanımdır.[9]

Bağımsız yarışmalar olarak adlandırabileceğimiz öğrenci yarışmaları ise eğitim sürecinden bağımsız bir ortamda, belirli konu ve tasarım problemlerinin öğrenci inisiyatifleri doğrultusunda gelişen, not kaygısının, yürütücü zorunluluğun

7. Hacıalibeyoğlu, F. (2015). *"Yarışmaların Mimarlık Eğitiminde Tasarım Stüdyolarına Etkileri"*, Yapı, 400, s.230-234.
8. Köknar, S.A. (2013). *"Türkiye'de öğrenci yarışmaları"*, Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s.116-122, İstanbul: Scala Matbaa/Arkitera Mimarlık Merkezi.
9. Hacıalibeyoğlu, F. (2015). *"Yarışmaların Mimarlık Eğitiminde Tasarım Stüdyolarına Etkileri"*, Yapı, 400, s.230-234.

olmadığı, farklı disiplinler de dahil olmak üzere ortak çalışma anlayışının geliştirilebildiği bir kurgu ile "söylem" üretebilme potansiyelini en çok taşıyan yarışmalardır. "Bağımsız ortam" ve "bireysel inisiyatif" kavramlarının eğitim sürecinde kazanılan birikimler ve mevcut eğitim ortamı sınırları dışına çıkma potansiyeli "deneyim odaklı öğrenme" pratiğinin harekete geçmesine olanak tanır.[10] Artık bu alan özgürlükçü bir söz söylemi olarak karşılık bulur. Bu yarışmalar içerisinde sektörel beklenti ve malzeme kararlarının zorunlu tutulduğu yarışmaların "inşa etme" eylemi üzerinden hareketle başladığı kurgunun "söylem" üretmeye yönelik değişimi de bünyesinde barındırması önemli bir detaydır. Ytong 2019 mimari fikir yarışmasının şartnamesinde belirtilen mimarlık eğitiminin var olan mimarlık pratiğinin ve onun getirdiği ana eksen öncelik ve değer kümesi içerisinden sıyrılması gerekliliği, üretim ve tüketim hızının pazarda değer bulma önceliklerinin temel girdisi haline gelme durumunun eleştiri üzerinden kurulması bu noktaya temellendirilebilir.[11]

Sektörel bazdaki öğrenci yarışmaları haricinde TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin düzenlediği Kent Düşleri yarışmalar serisi, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi ve Trakya Bölge Temsilciliği'nin düzenlediği yarışmalar, TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin kentsel diyalog temalı yarışmaları süreklilik içeren ve mimari fikre dair söylem üretme kaygısı taşıyan yarışmalar olarak öne çıkmaktadır. Bu yarışmaların gelenekselleşerek kurumsal bir süreklilik arz etmesi, kente dair farklı problemlerin tanımlanmasına ve mimari çözüm yollarına dair fikir üretilmesine olanak sağlaması ve projelerin kayıt altına alınarak bir yayında toplanarak belgeleme aşamasını sağlaması da bir diğer önemli noktadır.

Mimarlık Eğitiminde Yarışma

Türkiye'deki mimarlık eğitiminin usta-çırak kurgusundan akademik formasyona evrilmesi ve bu evrilmeye koşut olarak mimarlık eğitimindeki ekollerin

10. Hacıalibeyoğlu, F. (2015). *"Yarışmaların Mimarlık Eğitiminde Tasarım Stüdyolarına Etkileri"*, Yapı, 400, s.230-234.
11. https://ytongakademi.com/sartname.html

yavaş yavaş ortadan kalkması, mimarlığa bakış açılarının yeniden yorumlanmasına neden olmuştur. Bu yorumlama içerisinde ulusal yarışmaların payı yadsınamayacak düzeydedir. Ulusal düzeyde gerçekleştirilen yarışmaların önemli paydaşlarından olan öğrencilerin yarışma ekipleri ile kurdukları ilişki mimarlık eğitimindeki usta-çırak ilişkisinin yerine geçme potansiyeli taşıyan bir yapıyı oluştururken farklı okullara mensup öğrencilerin bir arada mimarlığa dair söylem üretme potansiyelinin bir aktörü olma şansı yarışmalar ile elde edilebilecek önemli bir kazanımdır. Bu kazanım formel bir eğitimden çok enformel bir eğitim sürecini oluşturan öğrenme biçimini tetikler. Lisans eğitiminde ulusal mimarlık yarışmaları ile tanışma, bu ortamı sürekli eğitim ortamı olarak görme, yarışmaların en özgün önerilerin en eşitlikçi koşullarda elde edildiği ortamlar olduğuna inanma, yarışmalara katılım ve başarının bağlı olduğu faktörler olarak öne çıkar.[12]

Formel mimarlık eğitiminde yarışmanın dönem içerisinde verilen bir tasarım problemi olarak yer alma durumu ise kendi içerisinde paradokslar içeren bir süreci tanımlar. Yarışmaların doğası ve ruhuna aykırı olarak bir tasarım probleminin not kaygısı ve kritik üzerinden mimarlık eğitiminin bir parçası olma hali, yarışmalar üzerinden okunabilecek ve kendiliğinden gelişme potansiyeli taşıyan bütün kazanımları tersine çevirecek bir ortamı barındırma riskini taşır. Yürütücünün baskın rol oynadığı, devam zorunluluğunun olduğu bu sürecin özgür üretme biçiminin kısıtlanabildiği bir kurguya yol açması olasıdır. Bu noktada öne çıkması gereken olgu, yarışma mantığının gönüllülük ve birbirinden öğrenme ilkeleri üzerinden, not, devam, kritik vb kaygıları taşımayan bir süreç olarak ele alınmasını zorunlu kılar.

Yarışmada Mimarlık Eğitimi

Öğrenci yarışmaları; atölyeler, yaz okulları, öğrenci buluşmaları gibi mimarlık eğitiminin enformel ara yüzünde yer alan, barındırdığı özgürlükçü ortamı ile

12. Dinç, P. (2010). *"Mimarlığa Yarışanlar: Mimarlık Yarışmalarına Katılımda Süreklilik"*, Mimarlık, 354, s.23-26.

farklı düşünme kanallarını açan, deneysel üretim pratiklerini besleyen yaratıcı bir eğitim modelidir aynı zamanda. Bu modelin ana kurgusu özgür üretim alanı, mesleki gelişimi tetikleyen araştırma, kişisel inisiyatife bağlı çözüm üretme, tasarım problemini yorumlama gibi öğrenme biçimleri oluşturur. Bu öğrenme biçimi deneyimlenen her yarışmada farklı çıktılar ile varlığını sürdürür. Yarışma şartnamesinin ve belgelerin okunması, yorumlanması ve çıkarımların oluşturulması bu çıktıların başlangıcını oluştururken tasarım problemine dair üretimler ve tasarım kararları yarışma sürecinin ana çıktısını oluşturur. Jüri değerlendirmesi ve kolokyum ise bu çıktıların sonuç ürünler üzerinden okunabildiği alanı kapsar. Tüm bu öğrenme pratiği içerisinde öğrencilerin özdenetim, kendi kendine karar verme, ekip çalışması, çoğulcu üretim, tartışma kültürü, farklı disiplinlerle işbirliği, okuma yorumlama, birbirinden/akranından öğrenme, araştırma ve programlama gibi kazanımlarla hareket etmesi, mesleğe atılan ilk adımların nüvesini oluşturur. Yarışma süreçlerinin barındırdığı araştırma, gözlemleme, tartışma, yorumlama ve mimarlığın iletişim kanallarında bu açılımları değerlendirip sürece dahil olma durumunun yarattığı motivasyonu mimarlık eğitimine yansıtabilen öğrencilerin eğitim sürecinde daha başarılı olduğunun gözlemlenmesi de yarışma süreçlerinin öğrenciye dair ciddi kazanımlarını gözler önüne sermektedir.[13]

Tüm öğrenci yarışma modellerini genel bir perspektiften ele alırsak yarışmaları öğrencinin özneleştirildiği deneyim ortamları olarak tarif etmemiz olasıdır. Bu deneyim ortamları mimarlık eğitimi ve stüdyoları özelinde süreçleri doğrudan etkileyen, eğitimin sınırlarını muğlaklaştıran özgürlükçü alanlardır diyebiliriz. Ulusal yarışmalar da öğrenci yarışmaları kadar mimarlık eğitimini etkileyen/etkileme potansiyeli barındıran önemli oluşumlardır. Mimarlık ortamında nitelikli proje elde etme sürecinin belki de en önemli aktörü konumunda bulunan profesyonel yarışmalar ekip bünyesinde barındırdığı öğrenciler ile üretmeye dayalı çoğulcu eylem alanları olarak dikkat çeker. (10) Gerek

13. Önal, F., Gökmen H., Aysel N. (2015). *"Öğrenci Yarışmalarının Mimarlık Eğitimindeki Yeri"*, Bildiri Sunumu, Mimarlık Eğitim Kurultayı, s.12-13.

stüdyo yöneticilerinin aktif rol oynadığı okul ortamı gerekse de staj, çalışma gibi öğrencilerin yer aldığı ofis ortamının profesyonel yarışmalar aracılığı ile öğrenciyle kurduğu temas teori ve pratiğe dayalı birlikteliğin harmanlandığı özel alanlar olarak görülebilir.

Tüm yarışma süreçlerinin mevcut mimarlık pratiğinden farklılaşan çoğulcu ve özgür bir üretme ortamı sunması her bir yarışma deneyiminin mimarlık eğitimine olan katkısını pekiştirir. Profesyonel yarışmaları öğrenci üzerindeki teşvik edici, motivasyon sağlayan bir etki ile eğitim sınırları içerisinde bilgi, beceri ve deneyim kazandıran mecralar olarak da tanımlamamız mümkündür. Burada gerçekleştirilen her bir deneyim potansiyel farklı ekip birliktelikleri ile stüdyo ortamına yeni kazanımlar sunar.

Sonuca İlişkin

Enformel eğitim alanının önemli bir aktörü konumunda yer alan yarışmalar, barındırdığı özgürlükçü düşünme yolları ile yapılı çevreyi ve kenti okuma, anlama, yorumlama, mimarlık kültürünü gözeterek eleştirel bir bakış çerçevesi içerisinde sorgulama olanakları ile mimarlığa dair yeni söylemler üretme potansiyeli taşıyan önemli mecralardır. Görünür ya da örtük bir biçimde stüdyo süreçlerine dair ilişkisi bu eğitimin bir parçası olma olasılığını güçlendirir. Sorumluluk alma, akranından öğrenme, araştırma, ekip olma, farklı disiplinler ile çalışma, birlikte üretme gibi kazanımlar mezuniyet sonrası süreci olumlu etkileyecek önemli adımlar olarak göze çarpmaktadır.

Alternatif öğrenme ortamlarının ve yöntemlerinin tartışıldığı günümüz mimarlık eğitiminde deneyim odaklı öğrenme alanı olarak tarifleyebileceğimiz öğrenci yarışmalarının mimarlık eğitiminin ana omurgası olan tasarım stüdyoları ile kurabileceği ilişkilerin tartışılması ve güçlendirilmesi önemlidir. Bu yönelimin salt stüdyo yöneticilerinin önerileri ve/veya birlikte üretimleri ile kurulmaya çalışılmasından ziyade, TMMOB başta olmak üzere üniversitelerin, vakıfların ve özel sektörün dahil olma biçiminin yeniden tartışılması ve ele alınması mimarlık eğitiminin enformel kanadının kalıcı bir parçası haline gelmesine olanak sağlayacaktır. Bu durum açılan yarışmaların tarih aralığından, jüri seçimine, yarışma kurgusundan belgelemeye birçok adımı kapsayan detaylı çalışmalar ile mümkündür. Bu noktada açılacak öğrenci yarışmalarının bir yönetmelik çerçevesinde ele alınmasını neredeyse zorunlu kılmaktadır.[14] Özellikle özel sektörün öğrenci katılımını artırmak ve kendi reklamını yapma dürtüsü ile hareket ettiği bazı yarışmalarda, jürisi belli olmayan, şartnamesi doğru hazırlanmamış öğrenci yarışmalarının öğrencilere katkı sağlaması bir yana hem öğrenciye hem de yarışmalar kurumuna zarar veren içerikler olarak yorumlamamız mümkündür. Bu noktada öğrenci yarışmaları için tıpkı profesyonel yarışmalarda olduğu gibi bir yönetmelik çerçevesinde hareket edilmesi bu güven sorununu çözecektir.

14. TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi ve Trakya Bölge Temsilciliği ve TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin öğrenci yarışmaları Mimarlar Odası'nın yönetmeliğine göre düzenlenen yarışmalar olarak öne çıkmaktadır.